

”MAAILMANKANSALAISENA ORIVEDELLÄ” -VIIKON AAMUNAVAUKSET ALAKOULUILLE

Teemoina kulttuurinen moninaisuus, erilaisuus, erilaisuuden kunnioitus, rauha

(vinkit koottu www.maailmankoulu.fi -sivustolta)

Maanantai 20.3.

”Ole oma itsesi ja anna toistenkin olla” (0. – 4. luokkalaisille)

Katso ensin Prezi-esitys: <https://prezi.com/qn2mgyaif0vq/copy-of-ole-oma-itsesi-ja-anna-toistenkin-olla/>

(Pääset eteenpäin esityksessä klikkaamalla kuvan alareunassa olevaa nuolta oikealle, voit suurentaa esityksen koko näytön kokoiseksi klikkaamalla kuvaketta oikeassa alanurkassa.)

Tässä on oppilaille paritehtäviä Prezin virittämien teemojen mukaan. Pitäkää esityksessä taukoja pohdintojen ajan. Jakakaa ajatuksia myös pareittain tai yhteisesti ääneen.

- Vertaa vieruskaverin kanssa ihonväriä kämmenselästä. Kertokaa toisillenne, mitä kieliä osaatte ainakin hiukan.
- Kerro vieruskaverille, missä kaikkialla olet asunut. Tiedätkö, mistä vanhempasi ovat kotoisin.
- Mitä uskontoja tiedätte?
- Tuntuuko aina kivalta olla tyttö tai poika? Onko oikeasti olemassa asioita vain tytöille tai vain pojille?
- Miettikää pärjääkö teidän koulussa vaikkapa pyörätuolilla. (Opettaja voi tässä kiinnittää positiivista huomiota siihen, jos koulussa on pyörätuolilla liikkuvia oppilaita).
- Jutelkaa siitä kohdellaanko vanhoja ja nuoria ihmisiä samoin. Mitä kivaa voisi olla vanhuudessa, entä nuoruudessa?
- Miten voisit puuttua siihen, jos huomaat kiusaamista tai syrjintää?

tai

”Kultainen sääntö maailmanuskonnoissa” (5. – 6. luokkalaisille)

Opettaja lukee hitaasti ja sopivasti tauotellen uskontojen kultaiset säännöt eri uskonnoista tai monistaa sen ryhmille tutkittavaksi (Liite 1 tämän asiakirjan lopussa). Hieman enemmän aiheesta:

<http://yhteisymmarrysviikko.fi/kasvatusmateriaaleja/aamunavaukset/kultainen-saanto/>

- oppilaat tekevät muistiinpanoja ja vertailevat sääntöjä: Mikä yhdistää kaikkia sääntöjä, millaisia eroja niissä on?
- oppilaat pareittain tai pienissä ryhmissä muistelevat tilanteita, joissa he itse laittoivat käytäntöön kultaisen säännön tai joku muu teki sen heitä kohtaan. Kirjoitetaan lyhyt kuvaus tilanteesta: mitä tunteita se herätti / mitä se opetti?
- keskustellaan myös tilanteista, joissa kultaista sääntöä ei noudatettu: mitä tunteita se herätti / millaisiin seurauksiin se johti?
- parit/ryhmät laativat paperille kolme ”laajennettua” kultaista sääntöä sovellettuna luokan arkeen (esim. miten työskennellä toisten kanssa, olla toisten kanssa välitunnilla, ruokapöydässä, opettajan seurassa).

Opettaja johtaa keskustelun purkua koko luokan kanssa. Säännöt kiinnitetään luokan seinälle.

Tiistai 21.3.

”Sinisen koiran tarina”

Lue sinisen koiran tarinaa (Liite 2 tämän asiakirjan lopussa). Kuvat tarinaan löytyvät täältä:

<https://prezi.com/oevchmxpz44m/sinisen-koiran-tarina/>

1. Tarinan jälkeen voitte keskustella seuraavien kysymysten avulla:

- Mitä tarinassa tapahtui?
- Mitä hahmoja siinä oli?
- Mikä ongelma sinisellä koiralla oli?
- Miksi sinistä koiraa kiusattiin?
- Miltä sinisestä koirasta tuntui?
- Kohteliko eläinkaupan omistaja sinistä koiraa reilusti? Miksi?
- Mitä luulet, miltä sinusta tuntuisi, jos olisit sininen koira?
- Onko sinusta joskus tuntunut samalta kuin sinisestä koirasta? Miksi?
- Mitä tarinan muut hahmot olisivat voineet tehdä, jotta sinisestä koirasta olisi tuntunut paremmalta?
- Miten sinua on autettu, jos olet joutunut kiusatuksi?

2. Toiminnallinen harjoitus väittämien avulla

Lue ääneen seuraavat väittämät. Lapset sijoittuvat huoneeseen mielipiteensä mukaan. Toinen seinä edustaa ”olen samaa mieltä” ja toinen ”olen eri mieltä”. Jos lapsi ei osaa päättää, kumpaa mieltä on, jää hän keskelle huonetta. Keskustelkaa jokaisen kysymyksen jälkeen. Kysy lapsilta: MIKSI?

- Sininen koira on tavallinen koira
- Kaikki koirat ovat erilaisia
- Sininen koira halusi olla ruskea
- Sininen koira tuli kiusatuksi koska hän oli sininen
- Siniset koirat ovat oma ryhmänsä
- Oma ryhmä on paras
- Kaikkia koiria tulisi kohdella samalla tavalla
- Jos olisin kennelin koira, puolustaisin sinistä koiraa

Keskiviikko 22.3.

”Samassa vai eri kolossa” – opettaja lukee tarinan (Liite 3)

Tehtävä oppilaille: Elämänpuuni

Tavoite: Hahmottaa omaa historiaa ja lähtökohtia. Miettiä, miten ne vaikuttavat tulevaisuuteen.

Tarvikkeet: Paperia ja värikyniä

Ohjeet: Jokainen oppilas piirtää paperille puun, joka edustaa häntä itseään. Puussa täytyy olla sekä juuret että oksia. Valmiiseen puuhun aletaan kerätä tietoa itsestä. Käytettävissä olevasta ajasta ja luokan tasosta riippuen voidaan miettiä yhdessä, mikä tieto olisi tärkeää. Vaihtoehtoisesti opettaja voi antaa oppilaille valmiin listan lisättävistä asioista. Kirjattavia asioita voivat olla mm. syntymäpaikka, perhesuhteet, harrastukset, asuinpaikka, aiempi asuinpaikka ja lempiaine koulussa. Myös erilaiset täydennystä vaativat

lauseet ovat tähän tarkoitukseen sopivia: olen hyvä..., tarvitsen harjoitusta..., nautin..., pelkään..., olen surullinen kun..., uskon..., haluaisin isona olla... jne.

Ennen kuin oppilaat kirjoittavat tiedon puuhun, keskustellaan puun rakenteesta: mitä kuuluu juureen ja mitä oksille. Mikä merkitys juurilla on puulle? Valmiita töitä voidaan tarkastella monella tavalla. Opettaja voi antaa tehtäväksi verrata omaa työtä muiden töihin ja etsiä yhtäläisyyksiä tai eroja - etsiä esimerkiksi joku, joka pelkää samankaltaista asiaa. Puut voidaan jättää myös jokaisen omaksi "päiväkirjaksi".

Harjoituksen jälkeen on hyvä keskustella siitä, miten meidän kaikkien identiteetti rakentuu erilaisista kokemuksista ja tuntemuksista ja miten kaikki ovat yhtä arvokkaita. Hyvin homogeenisessa luokassa on hyvä avata sitä, miten erilainen puu voisi olla jossain toisella puolella maailmaa ja miten erilaiset juuret vaikuttaisivat oksien sisältöön. Opettaja voi tehdä hypoteettisen mallin esim. saman ikäisen gambialaistytön puusta.

Torstai 23.3.

"Rauhan kirja"

Kirjaston näyttelyssä on esillä Rauhan kirja. Katsotaan siitä tehty video: <https://www.youtube.com/watch?v=pT2R-7-u66c&feature=youtu.be>

Mitä rauha tarkoittaa?

Mitä rauhasta seuraa?

Miten rauha voidaan saada aikaiseksi?

Miten voi riitoja ratkaista koulussa?

Minkälaiset yhteiset sopimukset ja säännöt turvaisivat rauhan koulussa?

Perjantai 24.3.

Kirjaston näyttely ja koulujen rasmin vastaisen viikon vietto kulttuurisen moninaisuuden teemalla on osa Oriveden Suomi100 -tapahtumien sarjaa.

Kuunnellaan ja katsotaan musiikkivideo "Olen suomalainen": <https://www.youtube.com/watch?v=v7ch4mJ51CA#t=118>

Minkälaisia ajatuksia video herättää?

Kuka on suomalainen?

Mikä tekee meistä suomalaisia?

Minkälainen on maailmankansalainen?

tai

"Monet kulttuurit – monet juhlat"

Valitaan juhla kalenterista jokin kuukausi (esim. maaliskuu) <http://www.juhlakalenteri.fi/kalenteri/maalis/>

Tutkitaan eri uskontojen juhlia. Opettaja lukee myös lisätiedot.

Mikä juhla tuntuu hauskalta tai kiinnostavalta?

Miten kotona vietetään eri juhlia

Suomi
Finland
100

Liite 1

”KULTAINEN SÄÄNTÖ” MAAILMAN USKONNOISSA

JUUTALAISUUS

Älä tee toiselle, mitä et halua hänen tekevän Sinulle.

(Rabbi Hilel, Sabbat 31a)

HINDULAISUUS

Toista kohtaan ei pidä toimia tavalla, joka tuntuisi itsestä epämiellyttävältä. Tämä on moraalin ydin.

(Mahabharata XIII.144.8)

KUNFUTSELAISUUS

Mitä et toivo itsellesi, älä tee myöskään toiselle.

(Kunfutse, Keskusteluja 15,23)

JAINALAISUUS

Ihmisen tulisi vaeltaa osoittaen välinpitämättömyyttä maallisia asioita kohtaan ja kohdella kaikkia eläviä niin kuin haluaisi itseään kohdeltavan.

(Sutrakritanga I.11.33)

KRISTINUSKO

Kaikki, minkä tahdotte ihmisten tekevän teille, tehkää te heille.

(Matteus 7:12; Luukas 6:31)

BUDDHALAISUUS

Olotila, joka ei miestäni ole miellyttävä eikä mukava, ei ole sitä toisellekaan. Kuinka voisin edellyttää toiselta sellaista, mikä ei itseäni miellytä tai ilahduta?

(Samyutta Nikaya V, 353.35-354.2)

ISLAM

Kukaan teistä ei ole uskova, jollei hän toivo veljelleen samaa kuin itselleen.

(40 hadithia eli Muhammedin sanontaa, an-Nawawi 13:sta)

Liite 2

1. Otsikko: Sinisen koiran tarina

2. Tämä tarina alkaa koirakennelistä, jossa asuu paljon erikokoisia ja erivärisiä koiria. Ihmiset tulevat ostamaan koiria täältä itselleen.

Kun uusia koiria saapuu, niin koirat kysyvät aina uusilta koirilta: ”Minkä rotuinen sinä olet?” ja ”Millainen koira sinä olet?”.

Jotkut koirat ajattelevat olevansa parempia ja kauniimpia kuin muut koirat, koska heidän mielestään heidän oma rotunsa on kaikista paras.

3. Eräänä päivänä kenneliin saapuu uusi koiranpentu. Koiranpentu on väriltään sininen, eikä se oikein itsekään tiedä mistä se on peräisin. Toisten koirien mielestä pentu on outo, eivätkä ne halua leikkiä sen kanssa. Toiset koirat kysyvät pennulta: ”Millainen koira sinä olet? Mitä rotua olet?”, mutta pentu ei osaa vastata.
4. Koirakennelin koirat juttelevat usein siitä, minkälaista työtä he haluaisivat alkaa tehdä. Yksi haluaisi olla *vahtikoira*, toinen *metsästyskoira*, kolmas *pelastuskoira* ja neljäs *ihmisen paras ystävä*. Sininen koira haluaisi myös olla ihmisen paras ystävä. Muut koirat nauravat sille. Ne sanovat, ettei pentu koskaan löydä omistajaa, joka haluaisi sinisen koiran.
5. Sininen koira asuu kennelissä paljon pidempään kuin muut koirat, koska se ei löydä itselleen omistajaa. Se ei ole enää pentu. Kennelin omistaja ei juuri koskaan esittele sinistä koiraa ostajaehdokkaille...
6. ...koska hänkin ajattelee, ettei kukaan halua sinistä koiraa. Sinistä koiraa mietityttää, miksi se on sininen väriltään ja voisiko kukaan koskaan pitää sinisestä koirasta.
7. ”Tuo kukka on myös sininen, niin kuin minäkin. Olenkohan saanut värini siltä?”
8. ”Olenkohan minä sukua mustikalle tai smurffille?”, se miettii. ”Pitäisikö minun maalata turkkini tai pestä sininen väri pois?” Sininen koira ottaa monta kylpyä, mutta väri ei lähde pois, eikä se pysty peittämään sitä.
9. Kennelin omistaja alkaa olla jo huolissaan, kun kukaan ei osta sinistä koiraa. Hän ei tiedä mitä tekisi siniselle koiralle.
10. Eräänä päivänä pieni tyttö saapuu koirakenneliin.

Hän haluaa sinisen koiran. Tytön vanhemmat ajattelevat koiran olevan outo ja vanha. "Miksi haluat juuri sen koiran? Etkö voisi valita jonkun normaalin koiran?" vanhemmat kysyvät tytöltä.

"Minkälainen on normaali koira?", tyttö kysyy. "Minä pidän juuri tästä koirasta. Se on leikkisä, lempeä ja kaunis. Minä näen kyllä, että se on sininen. Minä en välitä siitä minkä värinen se on, se saa olla vaikka keltainen, ruskea, sininen tai violetti."

11. Sininen koira on todella onnellinen uudesta perheestään. Vaikka koira onkin rakastettu ja sitä hoidetaan hyvin, se silti välillä miettii, miksi toiset koirat pitävät sitä niin outona.
12. Yhtenä päivänä koira on pihalla leikkimässä tytön kanssa, kun se näkee toisen koiran kadulla. Toinen koira on myös sininen! Sillä on pienemmät korvat, se on isompi, sen häntä on lyhyempi, mutta se on sininen!
13. Siniset koirat juoksevat toistensa luokse ja alkavat jutella innoissaan. He puhuvat siitä mitä he tekevät, missä asuvat ja miten toiset koirat ovat kohdelleet heitä. Iso koira sanoo, että toiset siniset koirat ovat kiusanneet sitä siksi, että sillä on lyhyt häntä.

Sininen koira on onnellinen uudesta ystävästään, ja se lupaa, ettei koskaan kiusaa isompaa sinistä koiraakaan siksi, että sillä on lyhyt häntä.

Liite 3

Samassa vai eri kolossa?

Olet ehkä jo kuullutkin Rauhanmetsästä ja siellä asuvista kaveruksista Lennistä, Onnista ja Orvokista. Jos et sattumoisin ole vielä tutustunut heihin, kerron lyhyesti, mistä on kyse.

Rauhanmetsä on luonnonkaunis paikka, jossa nimestään huolimatta ei aina ole ollut kovin rauhallista. Siellä asuu Pörrö Pormestarin johtama maaoravayhdyskunta. Onni ja Orvokki ovat maaoravia. Mistä välillä ilmenevä rauhattomuus Rauhanmetsässä sitten johtuu? No, ihan Rauhametsän vieressä, joen toisella puolella, asuu Lieska Leiskuvan johtama liito-oravien yhdyskunta. Lenni puolestaan on liito-orava. Vaikka maaoravat ja liito-oravat ovat kaikki oravia, on heillä monia eroavaisuuksia, ja joskus nuo erot ovat valitettavasti johtaneet konflikteihin. Ne on kuitenkin saatu sovittelua, ja nyt Rauhanmetsässä on taas rauhallista.

Lenni, Onni ja Orvokki ovat parhaita kaveruksia – ovat olleet siitä lähtien, kun Lenni pari vuotta sitten lähti Rauhanmetsään retkelle ja eksyi. Lenni ei silloin vielä osannut lukea, ja Onni ja Orvokki neuvoivat hänet oikealle tielle. Sen jälkeen he ovat kokeneet yhdessä monenlaisia seikkailuja!

Ystävykset viettävät mielellään aikaansa joen rannalla, sillä siellä on paljon kaikenlaista kivaa tekemistä. Lisäksi se on kätevä leikkipaikka, koska joelta käsin kaikkien koti on yhtä lähellä. Siellä he taaskin majailevat. On lämmin päivä, vaikka on jo elokuun loppu. Onni ja Orvokki hyppelevät kiveltä kivelle uhmaten kohtaloaan tippua pimenevien öiden viilentämään veteen. Lenni puolestaan tekee loikkia puun oksalta toiselle ja huutaa kuin Tarzan mennessään.

”OOOIIIOOIIOOOIIIOOOOIIIOOOOOO....”

Orvokki katselee ihailen Lennin menoa ja on päättään kallistellessaan vähällä tippua jokeen. ”Varo nyt vähän!” Onni huudahtaa. Orvokki ei välitä. Hänellä ei ole tällä hetkellä mielessään muuta kuin Lenni ja se, miten upealta tämä näyttää liitäessään oksalta toiselle. ”Tule Lenni tänne alas!” hän huutaa. Lenni liitelee maahan ja tuo tullessaan kaikille muhkean mehevät kävyt. Suurimman hän antaa Orvokille. Orvokki kiittää ja punastuu. Onni tuhahtaa. He istuvat alas syömään herkullisia siemeniä.

”Tiedättekö mitä olen miettinyt?” kysyy Lenni. ”Kun kasvamme aikuisiksi, voisimme muuttaa samaan pesäpuuhun asumaan. Minä ja Onni voisimme asua samassa kolossa ja sinä Orvokki viereisessä. Ajatelkaa miten huippua se olisi! Voisimme olla aina yhdessä!” Onnilla ja Orvokilla on mennä siemenet väärään kurkkuun. ”Mitä?!” he huudahtavat yhteen ääneen. ”Mitä sinä oikein horiset?!” Onni kuulostaa siltä kuin olisi kuullut vuosisadan älyttömimmän ehdotuksen. Orvokki on kuin kala kuivalla maalla henkeä haukkoessaan. Lenni huomaa ystäviensä reaktion ja menee aivan hämilleen. ”Mitähän minä oikein sanoin?” hän ajattelee ymmärtämättä yhtään, mistä on kyse.

Miksi kaverit noin pillastuivat hänen ystävälliseksi tarkoittamastaan ehdotuksesta? Orvokki on saanut koottua itsensä ja saa vihdoin suunsa auki. ”Kuule Lenni, emmehän me mitenkään voi muuttaa samaan pesäpuuhun, saati sitten, että te asuisitte Onnin kanssa samassa kolossa! Sellaista ei vaan tehdä!” Onni nyökkäilee Orvokin puhuessa niin, etteivät viiksikarvat meinaa pysyä vauhdissa. ”Niin, ei niin vaan voi tehdä!” hän säestää Orvokkia. ”Siis miten niin ei voi?” Lenni kysyy vähän närkästyneenä ystäviensä suhtautumisesta. ”Eihän aikuiset asu samassa puussa, saati sitten samassa kolossa!” Onni puhuu jo melkein huutamalla. Hän ei meinaa saada itseään rauhoittumaan sitten millään. ”Totta kai asuu!” Lennikin alkaa jo hiiltyä. ”Meidän perhekin asuu samassa kolossa.

Ja naapurissa kolme iskän kaveria jakaa toisen kolon. Ei siinä ole mitään kummallista. Sehän on vaan kivaa, ettei tarvi asua yksin. En ymmärrä yhtään, miksi se on teistä niin omituista!”

Nyt on Onnin ja Orvokin vuoro hämmentyä. ”Ihan tosiko te asutte koko perhe samassa kolossa?” he kysyvät aidosti uteliaina. Lenni kertoo, miten liito-oraville ei ole ollenkaan tavatonta, että useampi yksilö asuu samassa pesässä. Onni ja Orvokki puolestaan ovat aina kuvitelleet, että kaikki aikuiset oravat elävät omissa koloissaan, niin kuin maaoravat tekevät. ”Onpa omituista”, Onni sanoo. ”En ole koskaan ajatellut, että meidän tapa asua voisi erota niin paljon joidenkin muiden tavoista. Olen pitänyt itsestänselvyytenä, että kaikki elävät eri koloissa. Nyt täytyy tunnustaa, että tuntuu suoraan sanottuna vähän hölmöltä”.

”Mutta ei siinä oikeastaan ole mitään hölmöä”, Lenni vastaa. ”Kai se on ihan luonnollista, että kun elämme kaikki omaa arkeamme, unohtamme, että kaikki eivät elä samalla tavalla. Pitää vaan muistaa että on muitakin tapoja elää. Ne voivat olla ihan yhtä hyviä tai joskus jopa parempia kuin se oma!” Orvokikin on jo rauhoittunut ja katselee taas ihailen Lenniä. ”Olet sinä Lenni sitten niin viisas...”, hän huokaa.